

દિવ્ય ગુણોની ધારણા

રાજયોગ અર્થાત મનુષ્ય પોતાને આત્મા સમજીને, પરમાત્માના અખૂટ જ્ઞાન, અમાપ શક્તિઓ તેમજ દિવ્ય ગુણોનું અને માનવ સૃષ્ટિના ચક્રનું ચિંતન હાલતા-ચાલતા, ઉઠતા-બેસતા, ખાતા-પીતા, દરેક કાર્યમાં કરીને, પોતાની ઇન્દ્રિયોનો રાજા બનવાનો તેમજ સ્વ-પરિવર્તનનો સતત અભ્યાસ, જે વિશ્વપરિવર્તનનો આધાર છે. રાજયોગમાં અનુભવનું મહત્વ હોવાથી યોગના પ્રયોગ કરીને આપણે શીખવાનું છે. રાજયોગના ચાર આધારમાં પરમાત્માનો સંગ, દૈવીગુણોની ધારણા, શુદ્ધ અન્ન અને પરમાત્મા સાથેના સંબંધનો સમાવેશ થાય છે.

રાજયોગનો બીજો આધાર દિવ્ય ગુણોની ધારણા અર્થાત તે ગુણોને પોતાના જીવનના આચરણમાં લાવવા. દિવ્ય ગુણોમાં ૩૬ પ્રકારના ગુણ છે અને ૧૬ પ્રકારની કળાઓ છે, જેનાથી દરેક દેવતા અથવા દેવદૂત સંપન્ન અને સંપૂર્ણ છે. આથી તેવોનું ગાયન છે - સર્વ ગુણ સંપન્ન, સોળે કળાયે સંપૂર્ણ. દેવતાઓને ૩૬ પ્રકારનો ભોગ લગાવવામાં આવે છે, તે પણ તેમના ૩૬ દિવ્ય ગુણોની યાદગાર છે. આ ૩૬ ગુણોમાં મુખ્યત્વે ૮ ગુણો છે, જેને ચિત્રમાં ફૂલોની કલગીના રૂપે (bouquet) દર્શાવેલ છે.

૧. પવિત્રતા: પવિત્રતા અર્થાત શુદ્ધતા અને સ્વચ્છતા. શુદ્ધતા અર્થાત અંદર અને બહાર એક, મતલબ “જેવા વિચાર તેવી વાણી અને વર્તન”. જો વિચાર, વાણી અને વર્તન એકરૂપ ના હોય તો પ્રથમ પોતાને જ નુકશાન છે, બીજાની વાત છોડો. આથી આત્માને આઘાત લાગે છે અને આત્મા પોતાની શક્તિ ગુમાવે છે. કહેવત પણ છે “સ્વચ્છતામાં પરમાત્માનો નિવાસ છે”. આથી આપણું શરીર, શેરી, નગર, દેશ અને વિશ્વ સ્વચ્છ રાખવું તે આપણી સૌની જવાબદારી છે. આથી દરેક માનવીમાં પવિત્રતા હોવી ખુબ જરૂરી છે. કર્મ કરતા પરમાત્માની યાદ પવિત્રતામાં વધારો કરે છે.

૨. અંતર્મુખતા: કહેવત છે કે “અંતર્મુખી સદા સુખી”. માનવીની શક્તિ નકારાત્મક અને વ્યર્થ વાણીમાં વધુ પ્રમાણમાં વપરાય છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે “Go within” અર્થાત “અંદર જાઓ” કારણ કે આત્મા સુખ, શાંતિ, આનંદ, શક્તિ અને પ્રેમ સ્વરૂપ છે. આપણે જે બહાર દુનિયામાં કે વ્યક્તિઓમાં શોધીએ છીએ તે આપણી અંદર છે. પરમાત્માની યાદ આ ગુણમાં વધારો કરે છે.

૩. ધૈર્યતા: કોઈપણ કાર્ય ઉતાવળમાં અને ચિંતામાં કરવામાં આવે તો પરિણામ ધાર્યું મળતું નથી. આથી કહેવત છે કે ધીરજના ફળ મીઠા છે. આ ગુણથી માનવી શાંત, સ્થિર, શીતળ, અચલ અને અડોલ બને છે જેની યાદગાર મહાભારત શાસ્ત્રમાં યુધિષ્ઠિર અર્થાત યુદ્ધમાં પણ સ્થિર બતાવેલ છે. રાજયોગ આ ગુણ વધારવામાં બહુ ઉપયોગી છે.

4 . નિર્ભયતા: માનવીનું મન વિકલ્પ અને વ્યર્થ વિચારોથી ભય ઉત્પન્ન કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે, કોઈ વ્યક્તિ ભયમાં રહે કે પોતાની નોકરી જતી રહેશે. આથી તેની ઉત્પાદકતા ઘટે અને તેના કારણે નોકરીમાંથી કાઢી મુકવામાં આવે. આથી જે પરિસ્થિતિ ઉપર આપનો કાબુ નથી તેનો ભય રાખવો વ્યાજબી નથી. પરમાત્માને સાથી બનાવીને કાર્ય કરવાથી નિર્ભયતા વધે છે.

5. મધુરતા: મધુર સ્વભાવના વ્યક્તિ બધાને ગમે. પરમાત્મા કહે છે કે "થોડું બોલો, ધીમે બોલો, મીઠું બોલો". ભાષા આપણી વર્તુણકનો ભાગ છે. તેની અસર આત્માના સ્વભાવ સંસ્કાર ઉપર ઊંડી પડે છે. મધુર બોલવા સાથે મધુર વિચારો પણ ખરા. દરેક આત્મા પરમાત્માનું સંતાન હોવાથી ભાઈ-ભાઈ છે. ભાવના મીઠી રાખો. પરમાત્મા સાથે સંબંધ જોડવાથી મધુરતાનો ગુણ વધે છે.

6. નમ્રતા: માનવી માટે નમ્રતા પ્રાથમિક ગુણ છે. નમ્ર બનાવ માટે ચાર સી (C) થી દૂર રહો. પ્રથમ C અર્થાત (Comparision) સરખામણી કોઈ જોડે ના કરો. દરેક આત્માના સંસ્કાર અનોખા છે. બીજો C અર્થાત (Competition) નાદુરસ્ત સ્પર્ધા ના કરો કારણ કે દરેક આત્માની પોતપોતાની યાત્રા છે. કોઈને પાડીને આગળ વધો તો કર્મનું ફળ ભોગવવું જ પડે. ત્રીજો C અર્થાત (Criticize) કોઈની પણ નિંદા ના કરો કારણ કે તે નકારાત્મકતા હોવાથી આપણી શક્તિનો વ્યય થાય છે, નુકશાન પોતાને પહેલું છે. ચોથો C અર્થાત (Complain) ફરિયાદ ના કરો કારણ કે પરમાત્માની યાદ રહેતી નથી. જે કઈ કહેવું હોય તે પ્રેમથી કહો અને શુભ ભાવના રાખો. જીવનમાં સતત કર્મ અને યાદની સમતુલા જાળવી રાખવાથી નમ્રતા વધે છે.

7. હર્ષિતમુખતા: આ કોઈ બહારની કે બનાવટી વાત નથી પરંતુ સર્વ પ્રત્યે સંતુષ્ટતાનો ભાવ છે. કોઈપણ પરિસ્થિતિ, મનુષ્યો, પ્રશ્નો, વિઘ્નો અને પડકારોમાં પણ સંતુષ્ટતા જાળવાઈ રહે તો હર્ષિતમુખ રહી શકાય. તમામ પરમાત્માના સંતાન હોવાથી દરેક પ્રતિ શુભ ભાવના અને શુદ્ધ કામના રહે, જે હર્ષિતમુખતાનો આધાર છે. પરમાત્માની યાદ જ આ ગુણમાં વૃદ્ધિ કરે છે.

8. સહનશીલતા: કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં પ્રતિક્રિયા આપવાને બદલે પ્રત્યુત્તર આપવાનો છે. દરેક વ્યક્તિ પોતાના દૃષ્ટિકોણથી પોતાને સાચો માને છે, આથી તેને સમજવો જરૂરી છે. અકસ્માત સમયે મારામારી કરવાને બદલે સમાધાન અથવા કાયદાકીય કાર્યવાહી કરવામાં ભલાઈ છે. રાજયોગની મદદથી સહનશીલતાની વૃદ્ધિ થાય છે.

દેવતાઓ અથવા દેવદૂતના 36 દિવ્ય ગુણોમાં ઉપરોક્ત 8 મુખ્ય ગુણોનો સમાવેશ થાય છે. આથી તમામ 36 દિવ્ય ગુણો આ મુજબ છે: યથાર્થતા, ગુણગ્રાહકતા, પરોપકર, નિશ્ચિન્તતા, હર્ષિતમુખતા, સ્વચ્છતા, સંતુષ્ટતા, સહયોગ, સાહસ, ન્યારાપન, દૃઢતા, અનુશાસન, સરળતા, નિરહંકારીતા, સ્ફૂર્તિ, દૂરદર્શિતા, નિર્ભયતા, ઉદારતા, શુભભાવના, ઈમાનદારી, નમ્રતા, અન્તર્મુખતા, હલકાપન, ગંભીરતા, રહમદિલ, સુઘડતા, નિર્ભયતા, ધૈર્યતા, શાલીનતા, પવિત્રતા, શ્રેષ્ઠતા, આત્મવિશ્વાસ, સાદગી, મધુરતા, અથક, અને સહનશીલતા.

દેવતાઓને 16 કળા સંપૂર્ણ પણ કહેવામાં આવે છે, જે પવિત્ર, શક્તિસભર, શાંતિપૂર્ણ અને સુખી જીવન જીવવાની વિવિધ કળા છે, જે આ મુજબ છે: શીખવાની અને શીખવવાની કળા; વ્યવહાર અને ખુશ કરવાની કળા; મનને ખુશ રાખવાની કળા; જીવંત રહેવાની કળા; પરિવર્તન કળા; સર્વને મિત્ર બનાવવાની કળા; સ્વાસ્થ્ય કળા; વક્તૃત્વ અને પત્રલેખન કળા; કાર્ય પ્રત્યક્ષ કરવાની કળા; હાસ્ય તેમજ વિનોદ કળા; નેતૃત્વ કળા;

પાલના કરવાની કળા; સમાયોજન કળા; વ્યર્થમાંથી ઉત્તમ બનાવવાની કળા; વિચાર અને નિર્માણ કળા; અને સામાજિક સેવાની કળા.

કોઈપણ મનુષ્ય આત્મા પરમાત્માના જ્ઞાન અને યાદના દૈનિક અભ્યાસ દ્વારા પોતાનામાં ૩૬ ગુણો અને ૧૬ કળા પ્રાપ્ત કરીને પોતાનું જીવન શાંતિ, શક્તિ, પવિત્રતા અને સુખથી ભરપૂર બનાવી શકે છે.

યાલો આપણે રાજયોગ ધ્યાન કરીએ. આપણે અમર્યાદિત પ્રકાશનો સ્ત્રોત, જ્યોતિષ્વિંદુ આત્મા છીએ. આપણે પરમાત્માના સંતાન છીએ અને તેમના જ્ઞાન, શક્તિઓ અને ગુણોનો માસ્ટર મહાસાગર છીએ. પરમાત્માને પોતાનું શરીર નથી તેથી તેની કામ કરવાની રીત અનોખી છે. આપણે પોતાને આત્મા સમજીને તેવોની સાથે સંકલ્પથી જોડાણ કરીએ અર્થાત યાદ કરીએ. આપણા જીવનમાં આવતી કોઈપણ પરિસ્થિતિ, લોકો, પડકારો, સમસ્યાઓ, વિઘ્નોના ઉકેલ માટે આપણા મન-બુદ્ધિને તેવો સાથે જોડીએ તો તેવો તેના ઉકેલ માટે ચોક્કસ મદદ કરે. તેવો સાથે આપણા સર્વ સમ્બન્ધ હોવાથી આપણી બુદ્ધિને સજાગ કરે, તેમના મહાવાક્યોમાં ઉકેલ આપે અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા વસ્તુને તેનું સાધન બનાવીને આપણને મદદ કરે છે. તેવો દરરોજ આપણને તમામ દૈવી ગુણો અને જીવન જીવવાની કળાઓ શીખવે છે. તેવો સર્વ શક્તિઓ અને ગુણોના સાગર હોવાથી આપણે તેવોના સંગ કે યાદ દ્વારા તેનો અનુભવ કરીએ. આથી આપણું જીવન સ્થિર, શાંત, શીતળ, અચળ અને અડોલ બને, જે આપણા જીવનનું લક્ષ્ય છે. આપણું જીવન તેવોની છત્રછાયા નીચે પવિત્રતા, શક્તિ, શાંતિ અને સુખથી ભરપૂર બને છે.